

ČÁST VŠEOBECNÁ

Redaktor: Plukovník gšt. Jiří Birula.

Podplukovník gšt. František P o h u n e k :

Terén jako prvek velitelova rozhodnutí.

(Dokončení.)

Terén s hlediska jednotlivých bojových fází.

Řekli jsme hned na počátku, že terén není jediným prvkem velitelova rozhodnutí. To znamená, že řeší-li velitel nějaký taktický úkol, musí zkoumat, nejen jaký vliv má na danou operaci terén, nýbrž i úkol, situace, prostředky atd. Proto, ačkoli nám terén někdy takřka diktuje způsob provedení dané operace, bylo by chybou, kdybychom zanedbávali ostatní prvky, které často vyžadují jiného způsobu provedení a tím nás nutí ke kompromisům.

Jde vždy jen o to, ocenit i správně vliv jednotlivých prvků a najít kompromis nejvýhodnější. A zde právě se projevuje individualita velitelova, neboť způsob řešení bude závislý na tom, jakou váhu dá jednotlivým prvkům, jak ocení jejich vliv. Jen tak si můžeme vysvětliti často odlišná řešení téhož úkolu různými veliteli.

Níže budeme si všimati jen vlivu terénu, nekombinujeme jej s vlivem ostatních prvků. Tato kombinace je ostatně možná jen při řešení konkrétního případu.

Terén a obrana.

Zkoumáme-li terén s hlediska obrany, musíme si uvědomiti, jde-li o obranu trvalou, kdy jednotky hájí normálně širokých úseků, neb jen o obranu přechodnou nebo obranu na široké frontě (vzhledem k silám, které máme po ruce). Mimo to záleží též na tom, byl-li nám průběh obranné posice dán (buď rozkazem vyššího velitelství nebo tím, že se fronta ustálila na určité čáře) nebo zda si můžeme obrannou posici svobodně voliti.

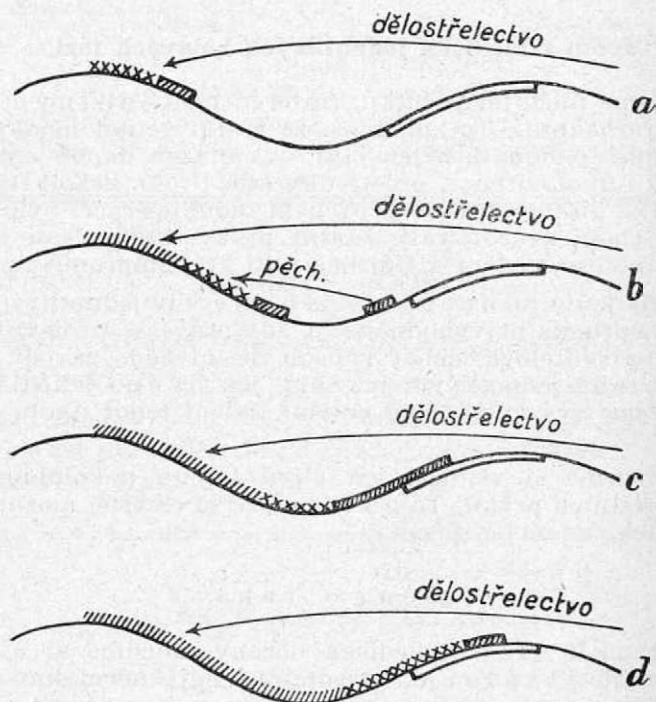
Budeme uvažovati nyní jen o případě normální obrany na posici svobodně zvolené. O ostatních případech promluvíme na konci této hlavy.

V obraně jde především o to, abychom mohli dobře uplatniti palby všech druhů.

Abychom mohli páliti přesně a včas a tím také účinně, musíme viděti. Potřebujeme tedy dobré pozorovatelný, které mají největší význam pro dělostřelectvo, které bojuje výhradně palbou a může dosáti nejmocnějších ničivých účínů na veškeré druhy cílů.

Volíme-li tedy obrannou posici, staráme se o to, aby přiléhala k dobrým pozorovatelnám dělostřeleckým, neboť jen tak se dosáhne nejlepší kombinace palby dělových s palbami pěchoty.

Hledáme nejprve v terénu čáry, spojující pozorovatelný, jež zpravidla leží na hřebetech. Z takových čar zvolíme onu, z níž je největší rozhled. Ten pak závisí nejen na relativní výšce pozorovatele, ale i na pokrytosti terénu a na jeho tvarech. Je na snádě, že terén holý, s širokými hřbety, málo rozeklanými, bude se stanoviska pozorování nejvýhodnější, neboť nebude mít tolik hluchých prostorů jako jiné druhy terénu.

Obr. 7 a—d.

- pásma stanovišť pěchoty
- palba kombinovaná
- palba dělová
- pásma viditelná z nepřátelských pozemních pozorovatelů

Obranná pozice leží pak mezi dvěma čarami pozorovatelů a může vzhledem k nim zaujímati některou z poloh, naznačených v náčrtu 7.

Nejlepší poloha je taková, která nám zaručuje jednak vlastní dobré pozorování a dobrý výstřel, jednak nám dává možnost, umí-

stiti zbraně v obranné posici do hloubky, ale tak, aby co největší počet zbraní mohl současně páliť do pásma hlavní palebné přehrady. Kromě toho chceme, aby obranná posice byla co nejvíce skryta před nepřátelským pozorováním a aby co možná měla před sebou přirozenou překážku. Zdá se, že těmto podmínkám nejlépe vyhoví teoretický případ b) v náčrtu 7.

Kromě toho, má-li býti poloha dané posice vůbec výhodná, je žádoucí, aby vzdálenost obou čar pozorovatelů, mezi nimiž posice leží, byla 3—5 km, aby tak dělostřelectvo mělo dostatečně hluboké pásmo před předními hranicemi posice, do něhož by mohlo účinně páliť. Nepřítel při útoku je nucen položit většinu svých hlavních sil do prostoru, do kterého vidíme.

Když jsme se ustanovili na pozorovatelnách, hledáme pásmo, které se nejlépe hodí za pásmo obranné posice (pásmo odporu). Víme, že před tímto pásmem má ležeti hlavní palebná přehrada kombinovaných paleb. Postupujeme pak při volbě tak, že nejprve určíme přední a zadní meze pásma hlavní palebné přehrady, jež budou převážně tvořeny palbou samočinných zbraní.

A zde se velmi silně uplatňuje charakter terénu. Viděli jsme již, jaké jsou charakteristiky různých druhů terénu s hlediska možnosti palby samočinných zbraní pěchoty. Zakreslíme-li si v různých druzích terénu přední hranice pásma odporu, vidíme, jaký vliv mají terénní tvary i pokrytost terénu nejen na hloubku pásma kombinované palby pěchoty i dělostřelectva, ale i na hloubku pásma, v němž lze umístiti samočinné zbraně, jež by byly s to současně působiti do pásma hlavní palebné přehrady. Věc nám nejlépe objasňují náčrty 8 až 10. Vidíme, že v terénu pokrytém nebo silně rozečkaném se jak pásmo kombinované palby, tak i pásmo stanovišť samočinných zbraní (neboli pásmo praporů přímé obrany) na některých místech zužuje. Někdy je posice téměř lineární, nebo zase nemá dostatečného výstřelu. Dostatečný výstřel je podle zkušeností poslední války asi 500 m, nemáme-li před posicí překážek. (Někdy, zvláště můžeme-li výhodně užiti palby bočné a křížové a máme-li před posicí překážky, ať přirozené nebo umělé, můžeme sestoupiti i pod mez 500 m. Hlavní věc je, aby útočník byl nucen setrvati dostatečně dlouhou dobu v naší palbě.) Taková zúžená místa jsou pro obránce nebezpečná, jsou slabými body posice.

Nebezpečí čelíme tam jednak tím, že utvoříme několik obranných pásem za sebou, nebo tím, že za takovými místy připravíme zálohy pro protiútoky (kombinujeme palbu s pohybem). Mohli bychom sice nedostatečnou hloubku palebné přehrady na takovém místě vyvážit větší hustotou palby; ale to by mělo za následek přílišné nahromadění sil na jednotce plochy, čímž by se zvětšilo riziko ze ztrát nepřátelskou palbou.

Nemají-li samočinné zbraně dostatečného výstřelu nebo vznikají-li při jejich pochých drahách a pro terénní tvary nebo porost hluché prostory, musíme zesílit palebnou přehradu na takových slabých místech palbou dělovou nebo palbou minometnou (tedy zbraněmi se strmou drahou).

Velikou důležitost ve využití palby má však také směr terénních čar vzhledem ke směru, jímž probíhá obranná posice. Všimněme si vlivu směru terénních tvarů na možnosti palby samočinných zbraní.

a) Charakteristické terénní čáry jsou rovnoběžné s posicí (obr. 11).

V tom případě bývá výstřel omezen vpředu ležícím hřbetem pro zbraně střelící kolmo na tento hřbet. Zbraně umístěné na svahu nemohou dobře využítí rasance, leda po svahu. Ani výhoda bočné palby se dobře neuplatní, poněvadž terén nemívá vhodných flankovišť. Rasance dá se využítí jen po svahu, při jeho úpatí a v údolí, oddělujícím oba rovnoběžné hřbety. Leží-li pak posice na stoupajícím svahu, lze někdy, podle tvaru svahu, využítí rasance, ale jen na krátkou poměrně vzdálenost.

Leží-li posice na svahu klesajícím k nepříteli, vidí protivník dobře do naší posice a může též býti dobře podporován dělovou palbou, útočí-li na nás. Za hřbetem má protivník dobrou výchozí základnu pro útok. Hřbetnice sama je však proň kritickým místem, které musí při útoku překročit co nejrychleji.

b) Terénní tvary jdou kolmo na posici (obr. 12).

Pro palbu čelní máme obyčejně velmi dobrý výstřel jak do údolí, tak po svazích takových tvarů. V odkrytém terénu vidíme hluboko do nepřátelského pásma. Nepřítel nemá výhodných základů pro útok. Palba ve směru čelním může býti často rasantní. Zato bývá nejen výhled, ale i výstřel omezen do šířky hřbetnicemi tvarů, které vnikají do naší posice nebo leží před ní. Obranné pásmo se rozděluje příčně v terénní příhrady; uvnitř těchto příhrad lze křížiti palbu. Jsou-li ovšem hřbety hodně ploché, takže nemají zřetelné hřbetnice, tvoří se na hřbetu rovněž terénní příhrada (viz obr. 13), v níž lze též křížiti palbu.

Jednotlivé terénní příhrady mohou se státi snadno kořisti místních nepřátelských útoků. Hranice dvou sousedních terénních příhrad jsou pro obránce slabým bodem, neboť nelze na nich vždy křížiti palbu, jsme tam odkázáni jen na palbu čelní, palba se rozbíhá na obě strany od hřbetnice. Jsme nuceni svěřit obranu rozhraní terénních příhrad zvláštním styčným oddílům, obyčejně smíšeným, jež tvoří styčné opěrné body, které udržují spojení palbou. Musíme se však postarat i o flankování takového styčného místa (položiti před ně palbu bočnou neb i křížovou). Naopak zase je výhodné svěřiti obranu dané terénní příhrady organické jednotce.

Při rasantní palbě po svahu mohou vzniknouti pro zakřivení svahu značně hluboké prostory (obr. 3a). Při organisaci obrany a tvoření palebného plánu musíme takové hluché prostory zjišťovati podrobnou obhlídkou terénu a kontrolovati s tohoto hlediska umístění důležitých samočinných zbraní.

Při terénních tvarech kolmých na průběh posice mívá obránce často možnost členiti se značně do hloubky a páliť na postupujícího nepřítele i zbraněmi umístěnými značně vzadu.

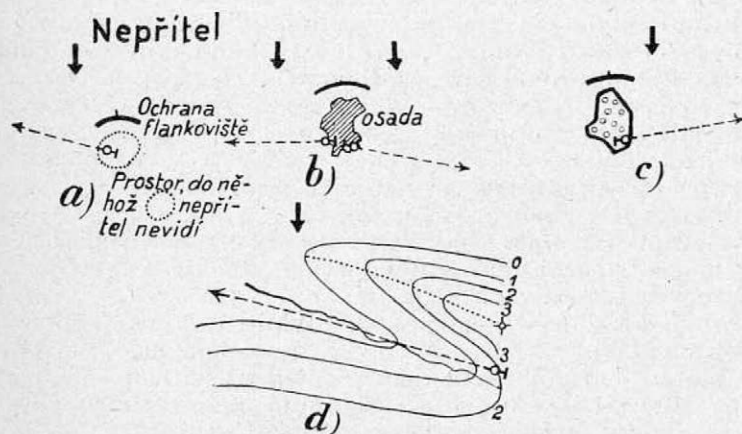
c) Terénní tvary jdou šikmo k posici. Tato okolnost může býti výhodná pro obránce, neboť může využítí bočné i šikmé palby. Ne-

přítel nemá často dobré výchozí základny pro útok. Kromě toho svádějí takové tvary útočící pěchotu často k stočení směru; o tom si promluvíme blíže při útoku.

Ze všeho, co bylo řečeno, plyne, že nejvýhodnější pro obranu je terén s širokými, táhlými svahy, s širokými údolními, nepřiliš porostlý.

Zbývá probrati dvě věci, v obraně důležité: umístění posice na stoupajícím svahu a flankoviště.

Za války se shledalo, že ničivý účinek samočinných zbraní na živé cíle, jejich schopnost zastavit nepřátelský útok, je tak veliký, že jim stačí poměrně krátký výstřel. Proto, aby unikly nepřátelskému pozorování a tím i palbě, byla obranná posice často umisťována na stoupajícím svahu. Podmínkou však bylo, aby samočinné zbraně mohly stříleti bočně a aby protivník byl při útoku nucen setrvat nějaký čas v jejich palbě, neboli, aby posice byla chráněna překážkami. Nevýhodou takových posic ovšem je, že se protivník může za hřbetem připravit a překvapit nás náhlým útokem. Na tuto okolnost nutno pamatovati a postarati se o možnost pozorování za svah před tou částí posice, která leží na odvráceném svahu.

Obr. 14 a—d.

Schemata dobrých flankovišť. Ochranou může být i nějaká nepřekročitelná překážka.

Nebudu zde rozbíratí další vlastnosti posic na odvráceném svahu, lze se o nich poučit z článku škpt. gšt. Polívky v lednovém čísle Vojenských rozhledů, roč. 1926.

Co se týká flankovišť, záleží na tom, aby zbraně, jejichž úkolem je bočná palba, unikly nepřátelskému pozorování čelnímu a tím se uchránily zničení před časem.

Nebudu se příliš šířiti o tom, jak vyhledáme dobrá flankoviště. Stačí pohlédnouti na náčrty 14a—d, abychom poznali, oč tu jde.

Při studiu terénu s hlediska obrany musíme si však všimati nejen terénu před obrannou posicí, ale i uvnitř posice a za ní.

Na tvarech terénních, na jeho pokrytosti, na překážkách v pozici závisí totiž poloha a množství vnitřních palebných překlad; terén mezi dvěma posicemi udává nám směr a polohu posic příčných.

Terén za posicí má býti skryt před nepřátelským pozorováním a má býti dostatečně pokrytý, aby dovolil zásobování a odsuny i ve dne, má míti hojně komunikací, výhodná dělostřelecká palebná postavení. Při studiu prostorů pro umístění dělostřelectva nespokojíme se jen vyhledáním posic pro dělostřelectvo organické, nýbrž prostudujeme i prostory pro eventuální dělostřelectvo posilové.

Je-li nám průběh obranné posice nařízen vyšším velitelstvím, stává se tak obyčejně, že se pro vyšší jednotky udává jen čára dělostřeleckých pozorovatelů nebo zhruba pruh terénu, na němž má posice ležeti. Jde pak o to stanovití přední a zadní hranice posice, při čemž se řídíme zásadami, které jsme uvedli shora.

Jde-li o obranu přechodu, jaká se vyskytuje na př. v manévru ústupovém anebo tehdy, mají-li se jednotky brániti na širokých frontách, studujeme terén s hlediska pozorování a palby na dálku; posici volíme tak, aby bylo lze se z ní snadno od-poutati od nepřítele. To bude na př. tehdy, bude-li za posicí lesnatý prostor nebo vůbec takový terén, který bude míti hojně hluchých prostorů pro pozorování z pozorovatelů, jichž se protivník dobytím naší posice zmocní.

Zbývá ještě promluvití o izolovaných opěrných bodech.

Přirozený opěrný bod posuzujeme s hlediska:

- a) výstřelu v různých směrech,
- b) možností podpory palbou sousedních opěrných bodů,
- c) možností obrany uvnitř opěrného bodu, kdyby nepřítel do něho z některé strany vnikl,
- d) do jaké míry je skryt před nepřátelským pozorováním a palbou,
- e) jakou ochranu skýtá obráncům před palbou.

Abychom si lépe ujasnili probrané teoretické zásady studia terénu v obraně, probereme zde konkrétní případ.

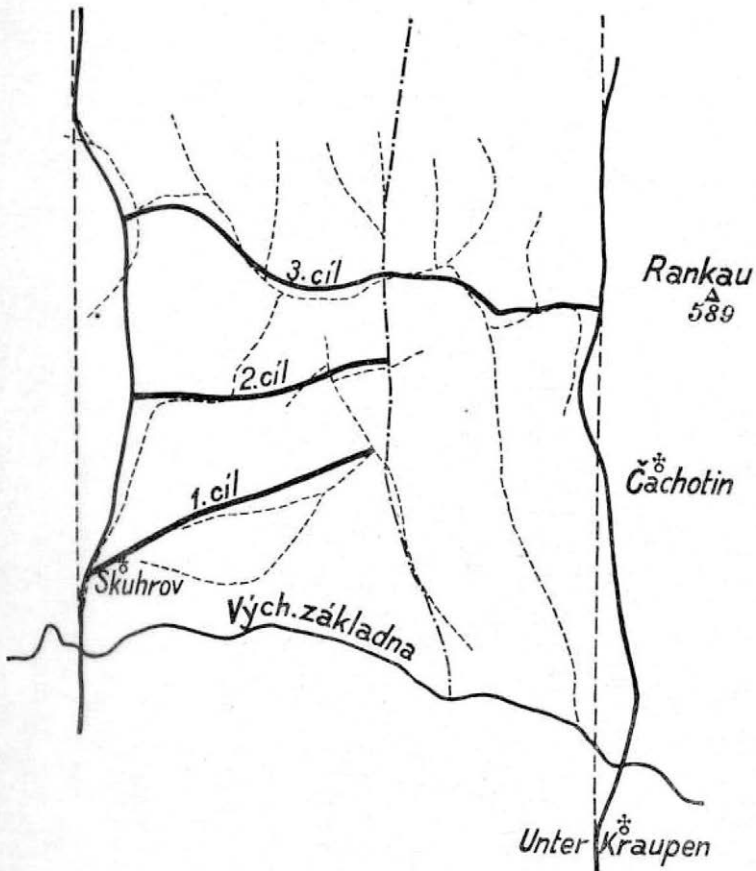
Mějme terén s širokými vlnami, neporostlý, o němž víme, že všeobecně skýtá dobré podmínky pro pozorování i pro palbu. Vidíme jej na příklad na mapě 1:75.000 Roudnice n. L. (plán 1:25.000 sekce 3852/4).

Vyhledejme si v tomto terénu dvě čáry pozorovatelů, na př. hřbet mezi Zlonickým potokem a potokem Vraný a hřbet na sever od tohoto potoka. Co do šířky uvažujeme jen o úseku mezi silnicí Zlonice—Vrbice a silnicí Nabdín—Bríza; při tom v některých úvážkách přestaneme jen na malé části tohoto úseku.

Obranná posice čelem k jihu může mezi oběma čarami pozorovatelů zaujímati některou z poloh, naznačených schematicky v obr. 7.

Posice, ležící na severním svahu hřbetu Skalky—Na lánech, tedy podle schematu a obr. 7, mělo by to všeobecně tyto výhody:

*) Tento údaj a všechny další podle plánu 1:25.000.

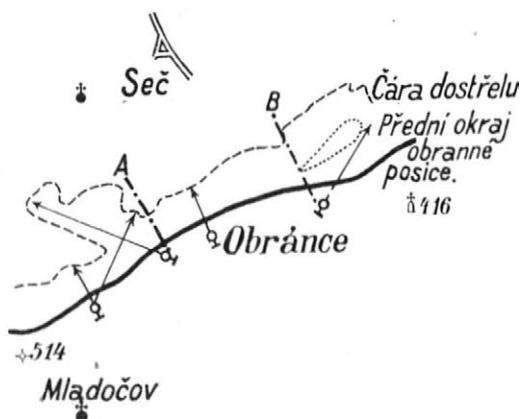

Obr. 16.

(Mapa 1:75:000 Něm. Brod.)

K článku pplk. gšt. Frant. Pohunka: Terén jako prvek velitelova rozhodnutí.

Vojenské rozhledy, roč. XII., čís. 6.

Obr. 11.

Terénní vlny rovnoběžné s posicí.

(Mapa 1:75.000 Vys. Mýto a Litomyšl.)

Část předpolí mezi čarami A a B nedá se dobře ovládati bočnou palbou.

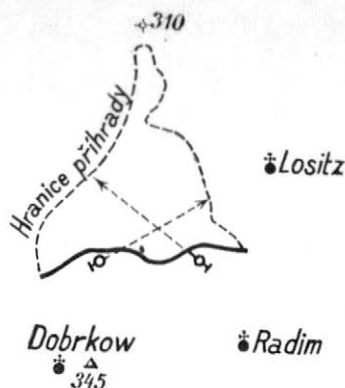

Obr. 12.

Terénní vlny kolmo na frontu.

(Mapa 1:75.000 Vys. Mýto a Litomyšl.)

Čelní a málo šikmý výstřel daleký, silně šikmá a bočná palba jen na kratší vzdálenosti.

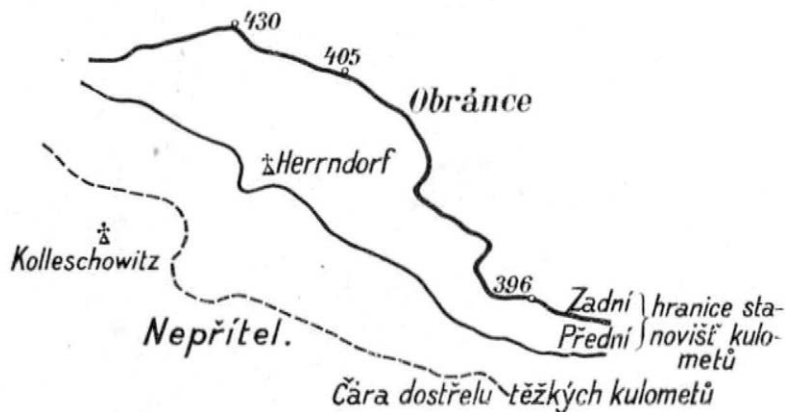

Obr. 13.

Příklad terénní příhrady vznikající na plochem hřbetu.

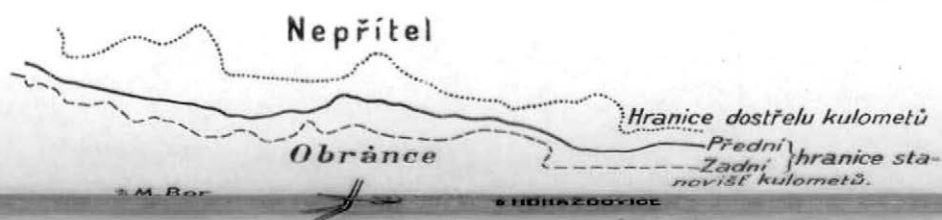
(Mapa 1:75.000 Vys. Mýto a Litomyšl.)

K článku pplk. gšt. Frant. Pohunka: Terén jako prvek velitelova rozhodnutí.

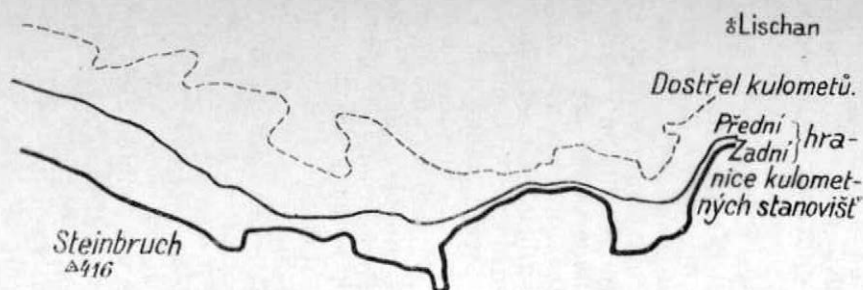
Obr. 8.

Terén odkrýtý s širokými tvary.
(Mapa 1:75.000 Rakovník.)

Obr. 9.

Terén odkrýtý (neporostlý), ale silně členitý.
(Mapa 1:75.000 Horažďovice.)

Obr. 10.

Terén mírně členitý, místy pokrytý.
(Mapa 1:75.000 Rakovník.)

Rakonitz

K článku pplk. gšt. Frant. Pohunka: Terén jako prvek velitelského rozhodnutí.

posice by byla skryta před nepřátelským pozemním pozorováním, dokud by se protivník nedostal na hřbet Skalky... resp. na vojenský hřeben na severním svahu. Pak by měl však pozorovatelný přímo v 1. linii a na dosah našich samočinných zbraní i vůbec v pásmu naší hlavní palebné přehrady;

účinek dělové palby nepřátelské by byl menší jak vlivem nepříznivých podmínek pozorovacích, tak i pro zvětšený rozptyl na odvráceném svahu. Naopak účinek naší dělové palby by byl větší; dělostřelectvo by vidělo výborně před posici;

pěchota blízko předního okraje posice by mohla využítí rasance svých zbraní.

Ale tato posice má i mnohé a veliké nevýhody.

Především by neměla dostatečnou hloubku. Mohla by se protírat jen mezi vojenským hřebenem a přibližně silnicí Šlapanice Kmetinoves a jejím pokračováním, polní cestou přes Hospozín a Černuc. Na severním svahu hřbetu Na lánech by se již vůbec nedala umístit a musili bychom s ní mezi hřebety Na lánech—U kame-ne. Pak by tam však nebyla již na odvráceném svahu. Zbývá tedy pro diskusi jen severní svah Skalky a svah jižně od Kmetinovsi. Ale ani tam by nebyla situace valná. Odečteme-li od 1000 m (vzdálenost vojenského hřebenu od silnice Šlapanice—Kmetinoves) 500 m, t. j. hloubku hlavní palebné přehrady (uvažme, že nemáme drátěných překážek), zbude nám 500 m jako pásmo stanovišť samočinných zbraní. To musíme považovati v terénu tak holém za nedostatečné. Snad bychom získali na hloubce, kdybychom si postavili souvislé drátěné překážky a spokojili se menší hloubkou palebné přehrady. Ale ani pak bychom si mnoho nepomohli, neboť nemůžeme využítí boční palby před posicí. Jiná nesnáz je ta, že nám hloubka není nic platná, poněvadž se zbraně zadnější nemohou pro konfiguraci terénu zúčastniti v hlavní palebné přehradě. Ba jižně od Poštovic je posice do hloubky rozdělena svahovým hřbetem, který sestupuje od koty 256 Skalky přes kotu 243 ke kotě 219. Zde se také naskýtá jediná možnost boční palby z prostoru asi 300 m severně od koty 228 (u ohybu železnice) ve směru západním do úžlabiny, končící u koty 243.

Výstřel pro samočinné zbraně je dopředu omezen vojenským hřebenem. Při tom pro krátký výstřel nemůžeme počítati s rasantními účinky za vojenský hřeben, neboť na tuto vzdálenost jsou dráhy příliš ploché. Na jih od vojenského hřebene jsme odkázáni jen na palbu dělovou;

tato dělová palba nemá však náležité hloubky. Může se protírat jen na pásmo: hřbetnice Skalky—čára 200 m před předním okrajem posice (z důvodů bezpečnostních; snad bychom mohli jíti pod 200 m proto, že rozptyl bude menší, ježto se střelí na příkloněný svah, ale rozdíl bude jistě nepatrný, o čemž se čtenář může jednoduchým výpočtem přesvědčit (násobí-li dálkový rozptyl cosinem úhlu svahu). V našem případě by to bylo pásmo asi 400 m místě, kde je předpolí nejširší. V tomto pásmu by mohlo hrubé dělostřelectvo střeliti jen na pásmo 200 m široké, ježto pro palbu hrubého dělostřelectva vyžaduje se bezpečnostní pásmo 400 m;

protivník se může za hřbetem skrytě připravit k útoku a vyraziti pak náhle, s překvapením. Má velkou naději, že se mu podaří proběhnouti pásmem dělové přehradné palby dříve, než bude obránce s to spustiti tuto palbu.

nemáme kam umístiti skryté zálohy. Protiútoky by byly přímo nemožné;

měli bychom též obtíže s umístěním předních stráží.

(Měřítko 1: 50.000.)

Obr. 15.

Na tomto příkladu vidíme, že posice na odvráceném svahu není výhodná, nemá-li dostatečnou hloubku, není-li chráněna drátenými překážkami, není-li možné pozorování na svahy, na nichž by se protivník mohl připravit k útoku, nelze-li využití bočné palby.

Nyní dejme tomu, že bychom chtěli umístiti posici podle schématu obr. 7b. Uvažujme jen o úseku mezi silnicí Zlonice—Šlapanice a cestou Tmář—Poštovice. Profil terénu mezi kotou 256 Skalky a kotou 265 Vinice vidíme na obrázku (obr. 15).

Posice je údolím potoka Vraný rozdělena ve dvě pásma; jižnější, ležíc na odvráceném svahu, má všechny výhody i nevýhody posice na odvráceném svahu, jenže na rozdíl případu a) bude mít větší výstřel a kromě toho může býti přestřelována ze severního břehu potoka, z druhé části posice. Nepřítel nebude moci obránce tak snadno překvapiti útokem, ježto přední okraj posice bude na 1 km daleko od hřbetnice Skalky. Obráncovo dělostřelectvo bude moci střeliti do hlubšího pásma než v případě, uvedeném za a).

Zadnější pruh posice má tu výhodu, že zbraně v něm umístěné mohou vesměs páliti do hlavní palebné přehrady. V údolí potoka lze organisovati bočnou palbu, ba lze střeliti bočně nebo šikmo i na svahy Skalky. Nevýhodou bude však to, že nepřítel do tohoto pásma vidí. Mimo to mlhy v údolí potoka mohou zakrýti výhled do předpolí posice. Nelze ani podceňovati potok Vraný jako překážku, dělící posici ve dvě části.

Do jisté míry příznivé poměry pro realizaci schématu b) obr. 7 jsou však jen až k silnici Křovice—Hospozín. Dále na východ nemohla by již posice ani částečně ležeti na jih od potoka Vraný, neboť neměla by tam dostatečného výstřelu.

Zkoumejme nyní případ, kdy posice leží celá na sever od potoka Vraný.

V tom případě hlavní palebná přehrada bude ležeti jednak v údolí potoka, jednak na svazích jižně odtud. Bude všude dostatečně hluboká, budeme v ní moci užít bočné a kosé palby. Posice je do jisté míry chráněna přirozenou překážkou. Zbraně může obránce rozložit značně do hloubky. Přestřelování je možné. Dělo-

střelectvo vidí nejen do pásma hlavní palebné přehrady, ale dosti daleko k jihu, na př. ve východnějších částech úseku až na hřbet U kamene, V hliništích. Jen údolí potoka Vraný bude v mrtvém úhlu. Kdybychom však položili přední okraj posice až na úpatí svahů, nemohli bychom beztoho střeleti dělostřelectvem do údolí.

Nevýhodou posice je, že je do ní velmi dobře viděti, že v údolí potoka budou se hromaditi plyny, že mlhy v údolí mohou brániti rozhledu, že nepřátelské dělostřelectvo i nepřátelské kulometry mohou dobře podporovati nepřátelský útok na posici. Kromě toho palba do hlavní přehrady bude málo rasantní.

Terén a útok.

S hlediska provedení útoku má studium a ocenění terénu veliký význam. Každý terén se nehodí stejně dobře pro užití palby, pro souhru zbraní, spojení atd. Nemáme-li s dostatek prostředků, abychom mohli útočiti všude stejně silně a současně, musíme si umět vybrati v terénu pásmo, které se k útoku nejlépe hodí, kde bude míti zdárný výsledek útoku největší vliv na nepřítele. Tam pak soustředíme větší část prostředků — tam vedeme hlavní nápor.

Terén má na útočnou akci několikery vliv:

1. určuje, do jaké hloubky musíme prováděti palbu přímé podpory a palbu ochrannou, lze-li předpokládati, že protivník má své obranné prostředky rozloženy do hloubky;

2. neútočíme-li najednou na celé frontě, udává nám šířku fronty, kterou musíme do útoku pojmouti, abychom dosáhli žádaného cíle;

3. působí na jakost dělostřelecké podpory;

4. má vliv na volbu postupných cílů, směru útoku i na volbu směru nebo pásma hlavního úsilí,

5. má vliv na užití jednotlivých zbraní i na jejich vzájemnou spolupráci.

Probereme postupně jednotlivé vlivy.

1. Cílem palby přímé podpory a palby ochranné je neutralizovati nepřátelské palebné zbraně, které mohou současně působiti přímou palbou na naši útočící pěchotu. Hloubka těchto paleb závisí tedy na hloubce, v níž může býti učeněna nepřátelská pěchota. Úloha palby přímé podpory i palby ochranné by byla velmi snadná, kdybychom měli přesné zprávy o umístění nepřátelských palebných zbraní v okamžiku, kdy zahajujeme útok. Takové zprávy budeme míti ovšem jen nejvýš zřídka. Proto si musíme při rozvrhování palby přímé podpory a palby ochranné počínati tak, jako by nepřítel byl všude.

A zde nám práci značně usnadňuje studium rozčlenění terénu v terénní příhrady. Podle definice terénní příhrady si snadno představíme, že stačí, aby palba přímé podpory a palba ochranná dosahovala vždy jen k hranicím té terénní příhrady, v níž je právě útočný sled.

Rozumí se samo sebou, že se podle toho, jak postupuje útok v dané terénní příhradě a jak se čelní sled blíží k jejím hranicím, zmenšuje i hloubka palby přímé podpory a palby ochranné. Jakmile

k těmto hranicím dojde, musí se palba ochranná znovu roztáhnouti do celé hloubky další terénní příhrady. Palba přímé podpory vyčkává, dokud útok nevyrazí dále, a postupuje pak rovnoběžně s útokem. Jsou-li terénní příhrady tak hluboké, že rozměr do hloubky je větší než účinný dostřel kulometů, a lze-li předpokládati, že nepřítel má rozmístěny své zbraně v celé hloubce terénní příhrady, stačí nám, dáme-li palbě přímé podpory jen takovou hloubku, na jakou mohou účinně páliti těžké kulomety (1800—2000 m). Ostatní část terénní příhrady postřelujeme palbou ochrannou.

2. Šířka fronty útoku. Terén je obyčejně též příčně rozdělen v terénní příhrady čarami, které jsou zhruba rovnoběžné se směrem útoku.

Nepřevyšuje-li šířka takové terénní příhrady naše útočné prostředky, máme zájem na tom, abychom celou příhradu zahrnuli do svého útoku resp. do palby. Ochrannou palbu stačí položit na hranice příhrady. Je-li příhrada tak široká, že naše prostředky nestačí na to, abychom v ní útočili najednou, musíme na bocích útoku pojmouti do palby ochranné pásy terénu, jež se svou šířkou rovnají účinnému dostřelu kulometů, které by mohly střílet do boku útoku. Musíme si však býti vědomi jedné věci. Útočíme-li toliko uvnitř terénní příhrady, vydáváme se nebezpečí boční palby z hranic terénní příhrady, nepodařilo-li se nám ochrannou palbou úplně umlčet nebo i zničit nepřátelské flankoviště. Může se také státi, že nepřátelské flankoviště je tak výhodné s terénního hlediska, že se nedá jen palbou umlčet. Proto bývá nejjistější, když kromě uvnitř terénní příhrady útočíme také současně a dostatečně silně po hranicích této příhrady, pokud jsou rovnoběžné se směrem útoku.

Ochrana boků útoku je usnadněna, postupují-li křídelní částice útočících jednotek po hranicích terénní příhrady. Také dělová palba ochranná je na těchto hranicích usnadněna, ježto může býti pouhou lineární přehradou palebnou.

3. Jakost dělostřelecké podpory. Víme již, že nejpřesnější a nejúčinnější bude dělová palba na svazích stoupajících, na které dobře vidíme a na nichž proto lze nejlépe uskutečnití spojení mezi pěchotou a dělostřelectvem.

Válečná zkušenost ukázala, že se při stejných prostředcích většina útoků na posice, ležící na klesajícím svahu, ztroskotala nebo byla spojena s nepoměrnými ztrátami, kdežto útok po svahu vzhůru se obyčejně zdařil, i když se zprvu takový svah zdál „hrozným“. To se vysvětluje lepší jakostí dělostřelecké podpory na takovém svahu. Tím ovšem nechci říci, že není možné útočiti na posici, která leží na odvráceném svahu. Není však výhodné dobývat ji čelně, nýbrž lépe je dobývat ji s boku. Pak musíme nejdříve dobýti pozorovatelnu, které nám dají dobrý výhled na posici na odvráceném svahu. Rovněž dělostřelectvo umísťujeme tak, aby mohlo na tuto posici střílet s boku nebo alespoň šikmo.

Poněvadž je tedy třeba abychom viděli, je pro nás důležité, abychom dostali do rukou dobré pozorovatelný. Je tedy do jisté míry pravdou, že cílem útoku je postupné dobývání pozorovatelny.

Není to ovšem cílem samo o sobě a každý ví, že vlastním cílem útoku je zničit nepřítele...

4. Při studiu terénu shledáme někdy, že v terénu je mnoho hluchých prostorů pro pozorování z daných pozorovatelů a že se jich tedy nedá dobře využít pro centralisovanou činnost dělostřeleckou. Pak jsme nuceni přidělovat jednotkám dělostřelectvo doprovozné.

5. Postupné cíle, pásma, směry hlavního úsilí. — Postupné cíle jsme nuceni určovat proto, že jednak můžeme útok provést jen do určité hloubky a pak se musíme zastavit, abychom přemístili dělostřelectvo a palebné prostředky pěchoty (těžké kulomety, minomety, děla), jednak proto, že nemáme-li hojnost prostředků, nemůžeme útočit všude najednou a stejně silně a jsme nuceni dobývat terén po částech tak, že na danou část soustředíme vždy co nejvíce prostředků.

Ale nejen to: útok je věc palby a pohybu. Abychom se dostali do předu, musíme si zajistit co nejlepší podporu palbou, musíme vypracovat plán palby v útoku. Co je takový plán, nebudu zde vypisovat, neboť nepatří do rámce této studie. Lze však pochopit, že musí být co nejlépe přizpůsoben terénu. Jenže terén nejlépe prozkoumáme, když jej vidíme, a proto můžeme také nejlépe propracovat plán palby v první terénní příhradě. Pro přípravu plánu palby v další terénní příhradě jsme odkázáni jen na mapu; může se pak stát, že došedše na hranici první příhrady, a získavše rozhledu do druhé, jsme nuceni změnit svůj palebný plán. To vyžaduje jisté doby, jisté zastávky a proto často budou hranice terénních příhrad postupnými cíli. Okolnost, zda se zastavíme či nezastavíme na takovém cíli, bude záviset na nepřátelském chování.

Co se týká směru útoku, má terén velkou důležitost v tom smyslu, že na některé tvary terénní, nepřítelem obsazené, je snadnější útočit z boku než čelně, podélně než příčně.

Pásmo hlavního náporu volíme především tam, kde podle zpráv o nepříteli můžeme očekávat nejslabší odpor. Podle terénu pak řídíme svou volbu tím, kde se dá nejlépe uskutečnit souhra zbraní, hlavně pěchoty a dělostřelectva, kde v útoku narazíme na nejméně překážek buď přirozených anebo umělých, kde dobudeme výhodných pozorovatelů, dovolujících pohled nejen čelně, ale i bočně na další části nepřátelské posice.

Souhrn úvah, vyplývajících ze studia terénu pro útok tvoří t. zv. plán dobytí terénu. Abychom lépe vnikli do jeho podstaty a ujasnili si postup, jímž se běříme, udávám zde konkrétní případ v rámci vyšší jednotky.

Příklad. (Mapa: 1:75.000 Něm. Brod.)

Mějme na příklad divisi ve svazu napravo i nalevo. Divise má útočit směrem severním v pásmu, ohraničeném na západě zhruba čarou Skuhrov (v to)—Steinsdorf (m.)—Proseč (m.), na východě přibližně čarou Unter Kraupen (m.)—kota 596 (m.)—Nejepín (m.). Nepřítel drží Skuhrov, Wolesschna, les východně odtud,

svahy hřbetu 535. Opevnění byla zjištěna i na hřbetu 543, 559, hřbetu J. H. Banezy ... Čára dosažená našimi prvky v dotyku: viz obr. 16.

Všimněme si nejprve vlivu terénu na volbu rozhraní mezi divisi. Kdybychom se drželi doslova hořejšího vymezení hranic divisiho pásma, dostali bychom čáry, naznačené na náčrtu. A tu vidíme hned u západního rozhraní, že západní křídelní jednotka divise, pohybující se po západním svahu hřbetu 543, je vydána nebezpečí bočné palby s východních svahů hřbetu 536, nepodaří-li se východnímu křídlu západní divise udržeti se na stejné výši s naší divisi, takže protivník na svazích 536 nebude čelně ohrožován. Co se pak stane u západního křídla divise? Jednotka, místo aby pálila před sebe a postupovala ve směru útoku, bude nucena značnou částí zbraní páliti do svého boku, mnohé jednotky se stočí do směru nepřátelské palby a konečně jednotka, bojujíc na dvě strany, bude nucena se zastaviti, nechce-li vybočiti úplně z divisiho pásma (což by pro ni jako pro jednotku 1. sledu mohlo býti velmi nebezpečné) resp. změnití směr útoku, což nesmí o své vůli učiniti. Ostatně lze podle našeho terénu očekávat, že se právě křídlo západní divise skutečně zdrží proti západnímu křídlu naší divise, neboť musí postupovati lesem. Podobné poměry by nastaly, až by útok vstoupil skoro na výši Steinsdorfu. Proto by bylo zajisté výhodnější, kdybychom terénní příhradu, tvořenou oběma svahy údolí potoka, tekoucího od Steinsdorfu na jih přes Melnuka M., svěřili jedné jednotce a nevedli rozhraní údolím, nýbrž po hřbetu 543, pak směrem na malou lesní parcelku 800 m východně od Steinsdorfu, odtud pak na hřbet 546, vých. okraj Proseč — neboli po hranicích terénních příhrad. Totéž pozorujeme u východních hranic divise, kde by bylo třeba vésti rozhraníčující čáru tak, jak je udána na náčrtu.

Nyní si všimněme výchozí základny. Je-li čára na náčrtu vnějším obrysem našich čelních prvků v dotyku, neznamená to ještě, že je to zároveň výchozí základna k útoku. Kdybychom na př. chtěli útočiti ve dne, hodí se k shromáždění, přípravě a rozčlenění útočného sledu jen: údolí potůčku, tekoucího od 526 na jihozápad (526 jižně od Woleschna), pak severní okraje lesa na sv. svazích Ochsenbergu (kota 585), severní okraje lesa záp. od Unter Kraupen. V noci zase můžeme posunouti čelní sled až na čáru nej přednějších prvků, která ležíc většinou na hranicích terénních příhrad má za sebou kryté prostory (prostory hluché pro plochou palbu).

Všimněme si nyní, jaký vliv má terén, jeho tvary a porost na provedení útoku. Předpokládejme, že nemáme dosti prostředků, abychom mohli útočiti na celé frontě najednou stejně silně, nýbrž že jsme nuceni své prostředky (dělovou palbu) postupně soustřeďovati na různá místa svého útočného pásma.

Uděláme-li si schematický náčrt rozčlenění terénu v terénní příhrady (obr. 15), pozorujeme ihned, že útočné pásmo je napříč přehrazeno hřbetem, na němž jsou koty 546, 598 Visab, hřbet 590. Od tohoto hlavního hřbetu vybíhají na sever a na jih hřbety nižší, svažující se jednak do údolí Jiřikovského potoka (na severu), jednak do údolí potoka, protékajícího vesnicemi O. a U. Kraupen a k vesnicím Skuhrov a Woleschna.

V terénu na jih od čáry dotyku je čára dělostřeleckých pozorovatelů dána hřbetem Ochsenberg, kóta 585, hřbety 591, 568, 532. S této čáry je vidět onen shora uvedený příčný hřbet, který omezuje veškerý rozhled dále na sever. Průměrná vzdálenost mezi oběma hřbety je 5 km. Počítáme-li, že pro útok můžeme většinu baterií pro palbu přímé podpory umístiti na jih od čáry Ochsenberg, 591, 568, 532 do hloubky 1000—1500 m, vidíme, že bychom mohli dobře podporovati (co se přesnosti palby týká) pěchotu až na hřbet Visab, kóta 598, aniž bychom musili přemístiti baterie. Po dosažení hřbetu Visab vcházíme do nové rozsáhlé terénní přehrady, jejímž dnem protéká potok Jiříkovský; nemůžeme v ní s úspěchem postupovati, dokud nebudeme podporováni dělostřelectvem, které se bude musit k tomu cíli přemístiti. Mimo to hřbet Visab je výhodnou obrannou posicí proti eventuálním nepřátelským protiútokům od severu. Je tedy ze všech uvedených hledisek přirozeným cílem útoku; rozhodnutí, zda se na něm zastavíme, či zda půjdeme dále, a to buď ihned anebo po delší nebo kratší zastávce, nezávisí jen na terénu a proto zde o něm nebudu diskutovati.

Nyní jde o to zjistiti, zda můžeme dosáhnouti onoho cíle jedním tahem, či zda se k němu musíme dopracovati po etapách. A tu si musíme všimnouti rozčlenění terénu v terénní přehradu podrobněji. Pásmo útoku je, jak vidět z obrazu 15, rozděleno příčně ve dvě části, z nichž západní je o něco širší a není tak porostlá jako část východní, jež je tvořena dvěma souběžnými hřbety, sahajícími až k příčnému hřbetu, který je naším cílem.

V části západní vidíme ze svých pozorovatelů dobře na hřbet 543, pak na hřbet jdoucí od 559 k západu k vesnici Skuhrov; částečně vidíme i hřbet 588; nevidíme však na kotlinu, obklopenou kótami 543—588—559, ani na hřbet přecházející neudržovanou cestou Skuhrov—Sedletín. Svahy připomenuté kotliny i onen hřbet skýtají však výhodná flankoviště a proto bude záhodno zastaviti se nejprve na jižním okraji této kotliny, poskytnouti dělostřelcům čas k umístění pozorovatelů, uspořádati jednotky, které se jistě dobýváním lesa východně od Woleschna alespoň z části promíchaly. Určíme tedy 1. postupný cíl na čáře, znázorněné v náčrtu 15.

V části východní vidíme hřbet 535 a jeho jižní svahy až k jižním okrajům lesa východně od 588, pak vidíme východnější hřbet až asi po nápis J. H. Banezy, nevidíme však prostoru Lisa (Lisov) až severní cíp lesíka. Jednotka, která bude útočiti po obou svazích potoka přitékajícího od severu do Ober Kraupen má možnost zmocniti se bez velkých obav před nepřátelskou bočnou palbou jednak svahové kupy nad nápisem Ober, jednak dosáhnouti hřbetnice, klesající od 535 k soutoku obou potoků v Ober Kraupen. Tam může umístiti výhodné bočné palebné základny pro podporu dalšího postupu a nepotřebuje ani mnoho dělostřelectva. Podobné poměry jsou na svazích podél potoka, jenž teče k jihu od 529.

Útoky v obou částech pásma jsou na sobě terénně hodně nezávislé. Naději na rychlejší postup máme v pásmu západním, neboť tam není terén tak pokrytý. Jsou-li tedy útoky na sobě terénně nezávislé, bude logické, svěříme-li je různým jednotkám, různým ve-

litelům. V části západní mohla by operovati brigáda, v části východní pluk.

Uvážíme-li, že pravé křídlo divise je poněkud zpět, dále, že sousední divise bude pravděpodobně s hlavním úsilím útočiti svým západním křídlem, bude asi nutné vyraziti nejprve pravou útočnou skupinou.

U pravé útočné skupiny nebylo by také, myslím, účelné předpisovati postupný cíl na výši prvního postupového cíle západní útočné skupiny, neboť na východě bude se bojovati v lesích a o lesy a boj rozhodne pěchota vlastní silou.

Po dobytí 1. postupného cíle na západě rýsuje se nám v terénu druhý postupný cíl, jímž bude severní okraj dříve dotčené kotliny, tedy asi čára 543—588, podle okolností i čára 543—Veselá—Sedletín. 3. cílem je pak na západě cíl konečný.

Mluvíme-li zde o postupných cílech, máme na mysli cíle s hlediska velitele divise. S hlediska velitelů nižších může býti nutné určití postupné cíle mezi cíli stanovenými velitelem divise. Tak na příklad jsme řekli, že velitel divise neurčí postupných cílů v pásmu východní útočné skupiny. Ale bude-li na východě útočiti na př. pěší pluk, bude s hlediska velitele pluku jistě potřeba určití postupný cíl na výši nápisu J. H. Banezy, pak na severním okraji lesíků (nutnost uspořádati jednotky po průchodu lesem). Nezapomínejme, že všeobecně musí daná jednotka určovati postupné cíle vždy, jde-li o spolupráci několika složek, které všechny nemají stejné podmínky pro postup.

Nyní ještě o hlavním úsilí divise. Zdá se, že hlavní nápor povede západní skupina svým pravým (východním) křídlem ve směru Δ 598 Visab, neboť dosáhne tam dříve příčného hřbetu Visab a tím výhledu do údolí potoka Jiřikovského, jednak také pomůže východní útočné skupině, jejíž postup bude spjat též s postupem sousední divise. Zůstane-li však levé křídlo západní skupiny zpět, nebude to takové neštěstí; musíme s tím dokonce počítati, neboť západní divise bude v lesích západně od Skuhrova postupovati jistě pomalu a obtížně.

Přistupme nyní k rozboru terénu s hlediska dělostřelectva.

O pozorovatelnách pro vlastní dělostřelectvo jsme se již zmínili a řekli jsme již také, které prostory jsou skryty před jeho pozorováním. U východní útočné skupiny, jakmile pronikne do lesů, nebude se moci uplatniti dělostřelectvo přímé podpory a bude výhodnější podřídit dělostřelectvo přímo pěchotě jako dělostřelectvo doprovodné, na které můžeme obětovati část horského oddílu.

Co se týká dělostřeleckých palebných postavení, jest jich na jih od čáry Ochsenberg Δ 585—568—532 hojně. Přemísťovati dělostřelectvo před dobytím divisního cíle není nutné, neboť cíl leží ve vzdálenosti účinného dostřelu.

Po dobytí 1. postupného cíle bude možný skrytý přesun záloh jednak lesem na východních svazích Ochsenbergu, jednak lesem koty 532; vozidla budou se moci pohybovati po cestách, jedoucích ze Zbožitz na Ober Kraupen. Silnice na Skuhrov nebude lze použít, dokud nebude dosaženo 2. postupného cíle u západní útočné skupiny.

Odkud můžeme očekávati protiútoky?

Kdyby se pravá útočná skupina zdržela v lesích a levá skupina dosáhla ○ 559 a hřbetu západně odtud, nepronikla však na severní okraj lesa východně od ○ 559, mohl by býti velmi nebezpečným protiútok, vedený z lesíků jižně od ○ 588 ve směru polní cesty, jdoucí z jižního kraje Sedletína na 559, 567, Woleschna.

Nepříjemný by byl i protiútok vedený z lesa podél cesty na kotu 535, kdyby se část pravého křídla západní útočné skupiny zapletla do bojů v lesích východně od Woleschna a zůstala zpět proti krajnímu pravému křídlu, postupujícímu po hřbetu koty 535. Také naše postavení na hřbetu 588 nebude pevné (protiútok z prostoru Wesele—Sedletín), nedostaneme-li současně do rukou ○ 590 a svahovou kupu 400 m západně od Wesela, nebo nebudeme-li alespoň míti možnost páliť od západu bočně na severní svahy hřbetu 588.

Ukáží ještě, jak různé terénní podrobnosti mohou působiti na postup pěchoty. Všimněme si jednak lesíků u koty 526 (sv. od Skuhrova), jednak skupiny domků Lisov (Lisa).

Pěchota postupující čelně proti lesíkům u 526 může býti zastavena na krátkou vzdálenost (200—300 m) palbou, vycházející z jejich jižního okraje, který je na odvráceném svahu a který se dá snadno upravit k obraně utvořením zásek. Jednotky postupující napravo a nalevo od lesíků mohou se pak dostat do bočné palby kulometů, zahnízděných v pozadí lesíků, takže by celý postup v šíři nějakých 1600 m byl ohrožen (zastaven). Dovolávati se teprve nyní pomoci dělostřelectva, bylo by pozdě, neboť hrubé dělostřelectvo na př. nemohlo by na lesíky páliť, aniž by ohrožovalo svou pěchotu. Proto musíme tyto nesnáze předvídati a zničit obránce lesíků předem (ochranná palba, zvláštní soustředění, plyn). Poněvadž lesíky leží na odvráceném svahu, musili bychom palbu kontrolovati letcem.

U skupiny domků Lisov je něco podobného. Neleží sice na odvráceném svahu, ale jsou před pozorováním zakryty kupou s nápisem J. H. Banezy. Tvoří izolovaný opěrný bod, který se dá upravit snadno tak, aby odolal lehké dělové palbě, a může proto zastaviti postup na hřbetu a překážeti postupu palbou do lesa sousedního hřbetu. Kombinován se zásekami v lese nápisu Lisa, může zastaviti nebo značně zdržeti postup na celém hřbetě. Proto bude třeba i zde předem tento izolovaný opěrný bod zničit soustředěním hrubé dělové palby, kontrolované letcem (neboť s pozemních pozorovatelem není Lisov vidět).

Další palebné soustředění musíme předvídati i do prostorů, odkud hrozí nebezpečí protiútoky. (Viz výše.)

Terén a přibližování, zjednávání dotyku a zahajovací boj.

Při přibližování jde o to, abychom se dostali na nepřitele co možná tajně, beze ztrát, neunaveni, v sestavě chránící nás před překvapením a přizpůsobenou co nejvíce nastávajícímu boji.

Abychom se přiblížili tajně, musíme se vyhnouti nepřátelskému pozorování pozemnímu a leteckému. Toho dosáhneme buď v noci

nebo v mlze — ale pak musíme mít před sebou vojska, která jsou s nepřítelem již v dotyku — nebo tak, že využijeme co nejlépe všech skrytů, které nám terén poskytuje.

Chceme-li se vyhnouti ztrátám, zase se vyhýbáme pozorování nepřátelskému; mimo to se na terénu rozptylujeme, využíváme i malých skrytů a vyhýbáme se místům, která by mohla býti pravděpodobnými cíli palby nepřátelského dělostřelectva prostředního do-
střelu.

Chceme-li zabrániti únavě vojsk, jdeme co možná nejdéle po cestách.

Co se týká sestavy, chrání nás před překvapením předvoje a přezvědnné oddíly. Učlenění výhodné pro boj bude takové, při kterém se těžiště valných vojsk neustále posunuje podél čáry, spojující takticky nejdůležitější místa postupového pásma.

Studujeme tedy terén jednak s hlediska skrytů před pozorováním, jednak s hlediska schůdnosti a konečně v prostoru, kde čekáme, že narazíme na nepřítele, též s hlediska boje.

Musíme rozeznávat dva případy přibližování:

a) proti nepříтели, který nás očekává na nějaké posici (nebo vůbec v postavení),

b) proti nepříteli, který rovněž postupuje nám vstříc.

Vizme, jak studujeme terén v případě uvedeném za a).

Pro možnost skrytů v daném terénu jsou rozhodné:

celkový ráz terénu nebo lépe, terénních tvarů, a pak pokrytost.

Všeobecné charakteristiky různých druhů terénu po stránce pozorování a tedy i skrytů již známe.

Postupové pásmo bývá obyčejně příčnými a podélnými terénními čarami rozděleno v terénní příhrady. Čáry příčné omezují pozorování do hloubky, čáry podélné do šířky. Jde nejprve o to, abychom zjistili příčné a podélné čáry pozorovatelů, které mohou viděti do postupového pásma z prostoru, který je nepřítelem obsazen. Nestačí tedy všimati si jen pozorovatelů, které jsou v našem postupovém pásmu, nýbrž i pozorovatelů v pásmech sousedních, ba i některých pozorovatelů dosti vzdálených, pokud je z nich pozorování ovšem dobré. Jsou-li příliš vzdáleny, nejsou nám nebezpečné, i kdyby výborně viděly do našeho pásma, neboť pozorování na velkou dálku je velmi šikmé (velké hluché prostory), a pak by bylo potřebí mít na pozorovatelně neobyčejně silné dalekohledy. (To se dá uskutečnit nejvýš ve válce posílní.) Proto prakticky můžeme vyloučiti pozorovatelně vzdálené přes 8 km.

Když jsme zjistili nejdůležitější nepřátelské pozorovatelně, stanovíme vzhledem k nim viditelné a neviditelné prostory v našem postupovém pásmu. Neviditelných prostorů využijeme k postupu našich valných sil.

Je-li nepřátelské pozorování omezeno do hloubky nějakým příčným hřbetem, musíme na něm, není-li dále než na účinný do-
střel dělostřelectva střední donosnosti od nepřátelského postavení, očekávat nepřátelské orgány pozorovací a někdy i předsumuté částice bojové. Zmocníme-li se takového hřbetu, můžeme přiblížení provést skrytě a tím i bezpečněji a rychleji a nepotřebujeme k ně-

mu dělostřelecké podpory. Zato od posledního hřbetu, který ještě brání nepříteli v rozhledu do hloubky našeho postupového pásma, musíme mít připravenou většinu dělostřelectva pro podporu postupu i pro palbu protibaterijní.

K postupu využijeme však nejen prostorů neviditelných z nepřátelských pozorovatelů, ale i prostorů porostlých, osad, zahrad atd.

Přehlednost a pokrytost terénu má vliv i na centralisaci nebo decentralisaci velení a dělostřelecké podpory předvojů, kterým v terénu velmi nepřehledném musíme přidělit doprovodné dělostřelectvo.

Dalším důležitým činitelem při přibližování je *schůdnost* terénu; komunikační síť, terénní překážky a i schůdnost mimo cesty. Pro přibližování je důležité, abychom měli alespoň jednu dobrou podélnou komunikaci pro postup těžších vozidel. Důležité jsou též příčné komunikace, které jednak usnadňují bočné spojení, jednak umožňují bočné přesuny vojsk a tím snadné změny sestavy. Pro přesuny musí však být skryty alespoň před pozemním pozorováním. V terénu rovinném mohou sloužiti příčné komunikace za orientační čáry, určující jednotlivé etapy postupu.

Příčné terénní překážky (vodní toky, rokle, strže, srázy, bažiny) jednak mohou zdržovati postup, jednak nás mohou nutit k různým opatřením *technickým* (zřizování přechodů, ničení atd.). Nejvíce nás zajímají přechody přes tyto překážky, a to nejen počet, ale i jakost, únosnost, vzdálenost od nepřítele, jsou-li jím pozorovány, může-li na ně střílet. Kromě přechodů již hotových zajímá nás, jak a kde se dají překážky překročiti i mimo tyto přechody, neboť nesmíme zapomenouti, že jsme nuceni pochodovati v sestavě silně členěné a že jsme-li nuceni protáhnouti takovou sestavu omezeným počtem *soutěsek*, jíž vlastně každý přechod přes překážku jest, nejen zpomalíme postup, ale vydáváme se i velkému nebezpečí, hrozcímu nám od nepřátelské palby.

Podélné přírodní překážky ztěžují bočný styk a bočné přesuny.

Při přibližování má značný význam i *schůdnost mimo cesty*. Tato schůdnost může se i během postupu značně změnit k horšímu nebo k lepšímu vlivem *pochůzání*.

Co se týká *bezpečnosti* postupu, musíme, jde-li o případ a), rozeznávat bezpečnost před nepřátelskou dělostřelbou a bezpečnost před palbou *samočinných zbraní*.

Proti dělové palbě chráníme se nejlépe využitím skrytů (ochrana před pozorováním). Proti palbě *samočinných zbraní* chráníme se vysíláním *předvojů* vždy alespoň na nejbližší obzor, na hranice terénní přehrad, do níž chceme vstoupiti. V terénu plochem vyšleme je na vzdálenost účinného dostřelu kulometů (2000—2500 m).

Pro studium konkrétního případu odkazují čtenáře na námět 4 v knize „Všeobecná taktika divise v příkladech“ od pplk. gšt. Bohuslava Fialy.

Všimněme si nyní případu b), kdy postupujeme proti nepříteli, jenž nám jde vstříc.

Poněvadž nevíme, kdy a odkud nás bude moci pozorovati, musíme uvažovati o viditelných a neviditelných prostorech svého postupového pásma vzhledem ke každé příčné čáře pozorovatelén, do jejíhož obzoru se dostaneme.

Jakmile dojdeme k takové příčné čáře pozorovatelén, nemáme ještě zaručeno, že se nám bez boje podaří dosáhnouti čáry další. Mimo to se může státi, že podle situace bude výhodnější, nebudeme-li sami ihned útočiti, nýbrž vyčkáme útoku protivníka. Pak se musí však takový postupný cíl hoditi dobře k obraně, byť i jen přechodné, a s toho hlediska musíme též terén na cíli studovati. Kdybychom však chtěli z dosaženého cíle postupovati proti nepříteli dále, musíme si ujasniti, jakým způsobem bychom provedli útok na další příčnou čáru pozorovatelén, kdyby jí snad protivník dosáhl dříve než my, a to nejen útok omezenými silami (předvoji), ale i všemi silami.

Rozdělujeme si tedy terén v postupná bojiště, která zkoumáme nejen s hlediska přibližování, nýbrž i s hlediska obrany a útoku.

Pro zjednávání dotyku studujeme terén se dvou hledisk: s hlediska jednotek, které budou dotyk zjednávati a s hlediska jednotky vyšší.

Dotyk může býti zjednáán buď souvislý v celé šíři postupového pásma, nebo s jednotlivými izolovanými odpory. První zajímá hlavně velitele vyšší jednotky, který bude musit eventuálně zakročiti, aby dotyk přezkoušel (totiž jeho hodnotu, sílu odporu nepřítelē), kdežto druhý má význam pro čelní jednotky, neboť jsou-li odpory nesouvislé, mohou jednotky pronikati mezerami, a zde se jim hodí důkladné studium terénu i terénní průzkum co do rozčlenění v terénní příhrady, pokrytosti, schůdnosti, jaké skýtá možnosti k napadení nepřátelských odporů palbou s boku, jaké jsou podmínky pozorování pro dělostřelectvo, pro použití těžkých kulometů a doprovodných zbraní atd. Zkrátka nutno studovati terén s hlediska útoku na izolovaný odpor i s hlediska pro s a k o v á n í.

Byl-li zjednáán dotyk se souvislým odporem, který nemohl býti zdolán pouhými předvoji, může se velitel rozhodnouti k provedení místních útoků, podporovaných silným dělostřelectvem, aby se přesvědčil o hloubce odporu. Zkoumá proto terén, kde se nejlépe hodí pro místní průraz. Takovým místem bude obyčejně terénní příhrada, jejíž dobytí bude jednak míti v zápětí otřesení nepřátelského odporu, dovoli rozšíření průrazu do stran a při tom není příliš široká a hluboká, aby se v ní dalo použití jen malého množství pěchoty, která by mohla býti dobře podporována dělovou palbou do terénní příhrady a na její okraje. Mimo to musí býti okraje terénní příhrady takové, aby se po dobytí daly dobře hájiti proti možnému protiútoku.

Terén a přesuny i ubytování.

Rozesnáváme přesuny po železnici, po cestách a po vodě.

Co se týká přesunů po železnici, vybočuje studium terénu z rámce taktiky vyšší jednotky, a proto se jím zde nebudeme zabývati. Jde-li však o převoz vyšší jednotky, studujeme okolí nakláda-

cích a vykládacích stanic s hlediska silniční sítě, ubytování a podminek pasivní obrany proti letadlům.

Co se týká přesunů po vodě (kromě po moři), závisí to výhradně na splavnosti vodních toků.

Největší vliv má terén při přesunech po cestách.

Vliv ten se projevuje:

1. na pochodovou sestavu. Je-li v terénu dostatečné množství průběžných cest, můžeme pochodovati v několika souběžných proudech, v široké sestavě a tím zmenšiti hloubku pochodové sestavy. Proudů můžeme sestavovati z prvků o stejné pochodové rychlosti. To bývá zpravidla možné v kraji hustě obydleném, málo zalesněném, nepřilíš členitém.

Naopak v terénu hornatém nebo velmi zalesněném bývá málo komunikací, a proto budeme moci jen zřídka pochodovati v široké sestavě.

2. složení proudů. Některé cesty se hodí jen pro pěší prvky, jiné pro lehké vozy nebo pro lehké dělostřelectvo. Pro některé zbraně nebo útvary hodí se jen dobré silnice. Provádíme tedy třídění cest a všímáme si u komunikací, po kterých budou pochodovati zvláště těžké vozy (těžké dělostřelectvo), též únosnosti mostů, stoupání (nutnost příprže), šířky vozovky.

3. na pochodovou rychlost. Ta závisí jednak na jakosti cest, jednak na stoupání. Pochodová rychlost bude zpravidla větší, budeme-li moci pochodovati podél hřbetů místo napříč. V terénu hornatém klesá pochodová rychlost značně. Na každých 100 m stoupání (nebo klesání) musíme počítati o 15 minut času více. K odhadu pochodové doby bude pak často třeba sestrojiti podélný profil komunikace.

Pochodová rychlost závisí značně i na povaze půdy. V půdě písčité je pochod velmi namáhavý. Některé druhy půdy mohou se státi delšími dešti téměř úplně neschůdnými.

4. na utajení pochodu. Bývá téměř vždy nutné utajiti přesun. Pak se projeví význam pokrytosti terénu, která chrání před leteckým pozorováním. Před tím se chráníme i použitím cest, vedoucích ve stínu.

Co se týká ubytování, zajímá nás počet osad v ubytovacím prostoru i jejich vzájemné rozložení, které buď dovoluje ubytování v širokém uclenění nebo naopak nutí k ubytování hlubokému. To bývá obyčejně v terénu hornatém. Studujeme též komunikační síť, vycházející z ubytovacího prostoru, abychom nabyli představy o pokračování v pochodu tím neb oním směrem.

Všímáme si terénu kolem ubytovacího prostoru s hlediska zajištění: kam nutno postaviti zajišťovací oddíly, jak budou musiti býti silné. Studujeme prostor i s hlediska skrytu před leteckým pozorováním.

Při přidělování ubytovacích míst jednotlivým jednotkám pamatujeme na jejich individuální potřeby. Na př. útvary, které mají mnoho koní, ubytujeme nedaleko vody, útvary automobilní při dobrých cestách, pro letectvo musíme najíti dobré letiště při dobré komunikaci atd.

V této stati nemohl jsem se pouštět do rozboru většího počtu konkrétních případů rozboru terénů, aby objem stati příliš nevzrostl. Doporučuji proto každému čtenáři vřele, aby si důkladně prostudoval rozbor terénu v studiích generála Le Bléveca ve „Vojenské výchově“ (psány pod značkou G. L. B.), pak příklady ve „Všeobecné taktice divise v příkladech“ od pplk. gšt. Bohuslava Fialy a taktické studie v „Cvičebních listech“ Vojenských rozhledů od pplk. gšt. L. Vítěze, mjr. gšt. J. Fetky a j.

Správné hodnocení terénu jest jednou z hlavních podmínek pro správné taktické rozhodnutí. Je takřka jediným prostředkem pro posouzení možností nepřátelské palby. K tomu je ovšem potřebí, abychom uměli velmi dobře čísti mapu a uměli si podle mapy učiniti jasnou představu o plastice terénu. Nesmíme však studovati terén toliko podle mapy. Je třeba kontrolovati dispoziční, učiněné podle mapy nebo plánu též ve skutečném terénu. Pak teprve náležitě vyniknou různé podrobnosti, které mívají často rozhodující význam. Jen ustavičným cvičením nabudeme pak správného „smyslu pro terén“ a budeme s to rozhodovati se v kritických okamžicích rychle a správně.

Major gšt. Jan Ruml:

Cíle a pásma činnosti s hlediska styku a spojení.

(Pokračování.)

IV. Vliv účinného dostřelu zbraní na určování cílů.

Pro jednoduchost výkladu předpokládejme, že odpor nepříteli je trvale stejný do značné hloubky. To znamená v praxi nasazení jistého značného množství zbraní, aby byl odpor umlčen. Nemění-li se odpor s postupem, je zřejmě třeba nepřetržitě palby všech zbraní, aby bylo umlčení udrženo. Přerušeni palby některé zbraně, ať už pro poruchy nebo pro nutné přemístění, znamená mezeru v plánu palby, která dovoluje zvednouti nepříteli hlavu a postaviti se účinně na odpor. Pak bude pravděpodobně náš postup aspoň místně zastaven dotud, dokud nebude mezera v plánu opětným zahájením palby přemístivši se zbraně nebo náhradní zbraně vyplněna. Naše poměry sťží dovolí nakupiti tolik prostředků, abychom mohli mít dostatečné zálohy zbraní pěchoty podporujících a chránících. Nezbývá tedy než vyčkati.

Nutnost spolupráce zbraní diktuje tedy občasné zastavení pohybu pěchoty, jež je v jádře závislé na účinném dostřelu zbraní její postup podporujících a chránících. Pěší družstva provádějí přiskoky za podpory sousedů, těžkých kulometů a dělostřelectva. Hranice účinného dostřelu těžkých kulometů, zbraní to praporu, bude tedy logicky mezi možností postupu praporu za daných podmínek. Jinými slovy, hloubka cílů praporů jako pěší taktické jednotky vstoupí těžkými kulomety a tím i pěchoty vůbec je dána účinným do-